

UJEDINJENI
NARODI

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-06-90-T

Datum: 7. kolovoza 2009.

Original: engleski

PRED RASPRAVNIM VIJEĆEM I

U sastavu: sudac Alphons Orie, predsjedavajući
sudac Uldis Ķinis
sutkinja Elizabeth Gwaunza

Tajnik: g. John Hocking

Odluka od: 7. kolovoza 2009.

TUŽITELJ

protiv

**ANTE GOTOVINE
IVANA ČERMAKA
MLADENA MARKAČA**

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVU IVANA ČERMAKA KOJIM TRAŽI
OD RASPRAVNOG VIJEĆA DA NALOŽI TUŽITELJSTVU DA OBJELODANI
OBRANI MATERIJAL NA OSNOVI PRAVILA 68**

Tužiteljstvo:

g. Alan Tieger
g. Stefan Waespi

Obrana Ante Gotovine:

g. Luka Mišetić
g. Gregory Kehoe
g. Payam Akhavan

Obrana Ivana Čermaka:

g. Steven Kay, QC
g. Andrew Cayley
gđa Gillian Higgins

Obrana Mladena Markača:

g. Goran Mikuličić
g. Tomislav Kuzmanović

I. DOSADAŠNJI TIJEK POSTUPKA

1. Dana 28. svibnja 2009., Čermakova obrana podnijela je zahtjev kojim od Vijeća traži da naloži tužitelju da objelodani materijal na osnovi pravila 68 Pravilnika o postupku i dokazima (dalje u tekstu: Pravilnik).¹ Konkretno, Čermakova obrana traži da se objave svi javni, povjerljivi *inter partes*, *ex parte* materijali, kao i materijali na osnovi pravila 70 koji su u posjedu tužiteljstva, a odnose se na zločine koje su srpska vojska, policija i paravojne snage, srpski dobrovoljci, te srpski civili (dalje u tekstu: srpske snage) počinili na geografskom području sektora Jug nad hrvatskim civilima od 1991. do početka operacije "Oluja".² Čermakova obrana tvrdi da tužiteljstvo ne spori da je opisani materijal u njegovom posjedu i navodi primjere gdje se isti spominje u optužnicama, predraspravnim podnescima, te završnim podnescima u predmetima *Tužitelj protiv Slobodana Miloševića*, *Tužitelj protiv Martića* i *Tužitelj protiv Babića*.³ Čermakova obrana nadalje tvrdi da je traženi materijal zatražila 29. travnja 2009. putem neslužbene korespondencije s tužiteljstvom.⁴ Prema Čermakovoj obrani, tužiteljstvo je u svojem odgovoru ustvrdilo da ne postoji nikakav prijedor oko toga da su srpske snage nad hrvatskim civilima počinile zločine, tako da dokazi o tim zločinima nisu oslobađajući.⁵ Obrana dodaje da je tužiteljstvo predložilo da, umjesto objelodanjivanja, Čermakova obrana sastavi nacrt sporazuma o nespornim činjenicama koji bi tužiteljstvo uzelo u razmatranje.⁶ Ona uz to dodaje da joj je 22. svibnja 2009. tužiteljstvo uručilo 16 dokumenata na osnovi pravila 68 Pravilnika, s tim što za devet od tih dokumenata Čermakova obrana smatra da su relevantni za njen zahtjev.⁷

2. Čermakova obrana pojašnjava da se zahtjev za objelodanjivanjem odnosi na *prima facie* oslobađajući materijal koji pokazuje da su mnogi hrvatski civili i druge skupine

¹ Zahtjev Ivana Čermaka kojim traži od Raspravnog vijeća da naloži tužiteljstvu da objelodani obrani materijal na osnovi pravila 68, 28. svibanj 2009. (dalje u tekstu: Zahtjev), par. 1-2, 21, 23.

² Zahtjev, par. 2, 21, 23.

³ Zahtjev, par. 16-17.

⁴ Zahtjev, par. 1-2.

⁵ Zahtjev, par. 4.

⁶ *Ibid.*

⁷ Zahtjev, par. 8.

Prijevod

pojedinaца činili zločine nakon operacije "Oluja" iz osвете i odmazde za zločine počinjene nad njima od 1991. do početka operacije "Oluja", čime se narušava koncept planiranog udruženog zločinačkog pothvata (dalje u tekstu: UZP) kako je naveden u Optužnici.⁸ Čermakova obrana nadalje tvrdi da poteškoće koje proistječu iz toga što je objelodanjivanje "izuzetno skupo i vremenski zahtjevno" ne mogu razriješiti tužiteljstvo trajne pravne obveze objelodanjivanja oslobađajućeg materijala.⁹ Naposljetku, Čermakova obrana tvrdi da nije na tužiteljstvu da se opredijeli za neobjelodanjivanje materijala na osnovi pravila 68 Pravilnika i predloži sporazum o nespornim činjenicama između dviju strana.¹⁰

3. Dana 11. lipnja 2009, tužiteljstvo je podnijelo zahtjev kojim traži od Vijeća da odbaci Zahtjev zato što traženi materijal nije oslobađajući prema pravilu 68 Pravilnika. Tužiteljstvo tvrdi da Čermakova obrana nije pokazala da bi zločini što su ih srpske snage počinile nad hrvatskim civilima od 1991. do početka operacije "Oluja" mogli sugerirati da zločini navedeni u Optužnici nisu počinjeni u skladu sa UZP-om, kao što se navodi u Optužnici.¹¹ Tužiteljstvo tvrdi da je pitanje postojanja osobnog motiva za osvetu kod fizičkog počinitelja zločina irelevantno za pitanje jesu li zločini počinjeni u skladu s navedenim UZP-om.¹² Tužiteljstvo pojašnjava da bi moguća relevantna odrednica u tom smislu bila utvrđivanje eventualnog postojanja nužne veze između sudionika UZP-a i fizičkog počinitelja kako bi se pokazalo da je fizički počinitelj upotrijebljen od strane sudionika UZP-a za počinjenje zločina.¹³ Tužiteljstvo nadalje pojašnjava da faktori kojima bi se utvrđivala ta poveznica nisu nekompatibilni s osobnim motivom za osvetu kod fizičkog počinitelja, te ističe da argumentacija tužiteljstva obuhvaća tezu da su optuženi bili toga svjesni i da su iskoristili osvetoljubive osjećaje među pripadnicima hrvatskih snaga.¹⁴ Alternativno, tužiteljstvo tvrdi da se druga moguća relevantna odrednica sastoji u tome da li je fizički počinitelj dijelio zajednički zločinački cilj UZP-a s optuženicima, te pojašnjava da je postojanje osobnog motiva za osvetu konzistentno i

⁸ Zahtjev, par. 3, 19.

⁹ Zahtjev, par. 18.

¹⁰ Zahtjev, par. 21.

¹¹ Odgovor tužiteljstva na Zahtjev optuženika Ivana Čermaka kojim traži od Raspravnog vijeća da naloži tužiteljstvu da objelodani obrani materijal na osnovi pravila 68, 11. lipnja 2009. (dalje u tekstu: Odgovor), par. 1, 5, 8-12, 15.

¹² Odgovor, par. 8.

¹³ Odgovor, par. 10.

¹⁴ *Ibid.*

Prijevod

kompatibilno s postojanjem zajedničkog cilja da se trajno uklone Srbi iz Krajine, kao što je navedeno u Optužnici.¹⁵

4. Tužiteljstvo nadalje tvrdi da ne osporava činjenice koje Čermakova obrana pokušava dokazati preko traženog materijala, zbog čega je, po njegovom mišljenju, traženje i objelodanjivanje traženog materijala gubitak vremena i sredstava za tužiteljstvo, kao i za Čermakovu obranu izvođenje dokaza o tim činjenicama.¹⁶ Stoga tužiteljstvo predlaže da bi bolji put bio sporazum o nespornim činjenicama ili zahtjev u vezi s formalnim primanjem na znanje činjenica o kojima je već presuđeno na osnovi pravila 94(B) Pravilnika.¹⁷

5. Dana 16. lipnja 2009. Čermakova obrana podnijela je zahtjev da joj se odobri replika na Odgovor, što je odobreno i neslužbeno priopćeno stranama 17. lipnja 2009.¹⁸ Dana 18. lipnja 2009. Čermakova obrana neslužbeno je zatražila dozvolu da prekorači ograničenje broja riječi, što je Vijeće istoga dana i odobrilo.¹⁹ U replici podnesenoj 18. lipnja 2009. Čermakova obrana tvrdi da je traženi dokazni materijal oslobađajući jer je relevantan za utvrđivanje činjenice da su počinitelji zločina koji nisu bili sudionici UZP-a, mogli biti vođeni isključivo osobnim motivima osвете ili odmazde, a koji nisu u vezi sa zajedničkim kriminalnim ciljem navedenog UZP-a.²⁰ Čermakova obrana tvrdi da, ostane li ova mogućnost otvorena na kraju izvođenja dokaza, tužiteljstvo neće uspjeti dokazati izvan razumne sumnje da su zločini počinjeni u skladu sa zajedničkim kriminalnim ciljem.²¹ Čermakova obrana navodi da traži objelodanjivanje traženog materijala budući da bi taj dokazni materijal mogao biti upotrijebljen na suđenju kako bi se iznijeli posredni dokazi u prilog hipotezi osвете kao motiva za počinjenje zločina.²² Naposljetku, Čermakova obrana tvrdi da su pristup traženim materijalima i njihova evaluacija esencijalni da bi se donio upućen zaključak o usuglašnim činjenicama, tako da

¹⁵ Odgovor, par. 8-9.

¹⁶ Odgovor, par. 13.

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ Zahtjev da se odobri replika na Odgovor tužiteljstva na Zahtjev optuženika Ivana Čermaka kojim traži od Raspravnog vijeća da naloži tužiteljstvu da objelodani obrani materijal na osnovi pravila 68, 16. lipnja 2009.

¹⁹ T. 18871.

²⁰ Replika na Odgovor tužiteljstva na zahtjev optuženika Ivana Čermaka kojim traži od Raspravnog vijeća da naloži tužiteljstvu da objelodani obrani materijal na osnovi pravila 68, od 11. lipnja 2009., 18. lipnja 2009. (dalje u tekstu: Replika), par. 18-20.

²¹ Replika, par. 20.

²² Replika, par. 23-29.

Prijevod

prijedlog tužiteljstva da strane pristanu na sporazum o nespornim činjenicama ne bi trebao biti dijelom procesa odlučivanja što se tiče objelodanjivanja.²³

II. MJERODAVNO PRAVO

6. Oslobađajući materijal je onaj koji prema aktualnim saznanjima tužitelja može sugerirati nevinost, ublažiti krivnju optuženika ili utjecati na vjerodostojnost dokaza tužiteljstva.²⁴ Prema pravilu 68 Pravilnika, shodno odredbama pravila 70, tužiteljstvo će što je prije moguće objelodaniti oslobađajući materijal obrani. Materijal koji se ima objelodaniti ne ograničava se na materijal koji je u takvom obliku da bi se mogao uvrstiti u spis, već isto tako obuhvaća materijal kojim bi se optuženiku moglo dati do znanja da oslobađajući materijal postoji.²⁵ On isto tako obuhvaća materijal koji dovodi u pitanje argumentaciju koju optužba iznosi na suđenju.²⁶ Pitanje o tome koji su dokazi potencijalno oslobađajući temelji se u prvom redu na prosudbi o činjenicama, koju donosi i za koju je odgovorno tužiteljstvo.²⁷ Riječ je o trajnoj obavezi koja se odnosi, bez razlike, kako na javne tako i na povjerljive dokaze.²⁸ Kada je oslobađajući materijal proslijeđen tužiteljstvu od strane osobe ili tijela na osnovi pravila 70(B) Pravilnika, tužiteljstvo će poduzeti razumno moguće korake da ishodi pristanak osobe ili tijela koji su izvor informacije da se taj materijal, ili činjenica da on postoji, obznanе optuženiku.²⁹

7. Žalbeno vijeće je zaključilo da je objelodanjivanje oslobađajućeg materijala fundamentalno za pravičnost postupka pred Međunarodnim sudom, te da je pitanje pravičnosti

²³ Replika, par. 31-33.

²⁴ Pravilo 68 Pravilnika o postupku i dokazima.

²⁵ *Tužitelj protiv Krstića*, IT-98-33-A, Drugostupanjska presuda, 19. travnja 2004. (dalje u tekstu: Drugostupanjska presuda u predmetu *Krstić*) par. 178.

²⁶ *Ibid.*

²⁷ *Tužitelj protiv Blaškića*, IT-95-14-A, Drugostupanjska presuda, 29. srpnja 2004. (Drugostupanjska presuda u predmetu *Blaškić*), par. 264; *Tužitelj protiv Karemera i drugih*, ICTR-98-44-AR73.7, Odluka po interlokutornoj žalbi u vezi s ulogom tužiteljeva elektroničkog objelodanjivanja u oslobađanju od obveze objelodanjivanja, 30. lipnja 2006. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Karemera*, 30. lipnja 2006.), par. 9.

²⁸ Drugostupanjska presuda u predmetu *Blaškić*, par. 267.

²⁹ Pravilo 68(iii) Pravilnika.

Prijevod

najvažniji faktor pri svakom utvrđivanju eventualnog kršenja pravila 68 Pravilnika o postupku i dokazima.³⁰ Žalbeno vijeće je svjesno da široko tumačenje obveze objelodanjivanja može povećati teret za tužiteljstvo, kako u smislu obimnosti materijala koji treba objelodaniti, tako i u smislu napora koji treba uložiti da bi se utvrdilo da li je materijal oslobađajući.³¹ Međutim, Žalbeno vijeće isto tako zaključuje da bi, imajući u vidu fundamentalnu važnost objelodanjivanja oslobađajućih dokaza, bilo suprotno interesima pravičnog suđenja ograničiti opseg objelodanjivanja samo na dokazni materijal koji je oslobađajući.³²

8. Žalbeno vijeće je konstatalo da se tužiteljstvo može razriješiti *prima facie* obveza na osnovi pravila 68 Pravilnika, ako žalitelj zna za postojanje relevantnih oslobađajućih dokaza i ti su mu dokazi dostupni uz primjenu dužne revnosti.³³ Žalbeno vijeće je nadalje konstatalo da je prema pravilu 68 tužiteljeva obveza objelodanjivanja šira od toga da se naprosto učini dostupnom cijela zbirka dokaza u elektronskom obliku i u pretraživom formatu.³⁴

9. Kako bi dokazala da tužiteljstvo krši svoje obveze objelodanjivanja, obrana mora najprije u dovoljnoj mjeri konkretizirati narav traženih dokaza i pokazati da je materijal u posjedu tužiteljstva.³⁵ Međutim, od takvog zahtjeva se ne traži da bude toliko specifičan da bi precizno identificirao dokumente čije se objelodanjivanje traži.³⁶ Nadalje, obrana mora *prima facie* ukazati na moguću oslobađajuću narav traženih materijala.³⁷

³⁰ Drugostupanjska presuda u predmetu *Krstić*, par. 180; Odluka u predmetu *Karamera*, 30. lipnja 2006., par. 9.

³¹ Drugostupanjska presuda u predmetu *Krstić*, par. 180; Drugostupanjska presuda u predmetu *Blaškić*, par. 265.

³² *Ibid.*

³³ *Tužitelj protiv Niyitegeke*, ICTR-96-14-R, Odluka po zahtjevu za pregledavanje, 30. lipnja 2006., par. 51; *Tužitelj protiv Bralo*, IT-95-17-A, Odluka po zahtjevima za pristup *ex parte* dijelovima žalbenog spisa i za objelodanjivanje materijala koji sadrži olakšavajuće faktore, 30. kolovoza 2006. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Bralo* od 30. kolovoza), par. 30, Drugostupanjska presuda *Blaškiću*, par. 296.

³⁴ Odluka u predmetu *Karamera*, 30. lipnja 2006., par. 10.

³⁵ Drugostupanjska presuda u predmetu *Blaškić*, par. 268; Odluka u predmetu *Bralo*, 30. kolovoza 2006., par. 30.

³⁶ Odluka u predmetu *Bralo* od 30. kolovoza, par. 30.

³⁷ Drugostupanjska presuda u predmetu *Blaškić*, par. 268.

Prijevod

III. DISKUSIJA

10. Čermakova obrana traži objelodanjivanje materijala koji se tiče zločina što su ih srpske snage počinile nad hrvatskim civilima od 1991. do početka operacije "Oluja" na području koje se navodi u Optužnici i navodi konkretne primjere kada je taj materijal koristilo tužiteljstvo u drugim predmetima. Nadalje, tužiteljstvo ne poriče da je taj materijal u njegovom posjedu. Prema tome, Vijeće se uvjerilo da je Čermakova obrana dovoljno konkretizirala narav traženog dokaznog materijala, te da je materijal u posjedu tužiteljstva.

11. Vijeće će se sad osvrnuti na pitanje da li je Čermakova obrana *prima facie* pokazala moguću oslobađajuću narav traženog materijala. Vijeće napominje da se obaveza objelodanjivanja ne ograničava na materijal koji je "na prvi pogled" oslobađajući. Da bi neki materijal potpao pod opseg pravila 68 Pravilnika, ne traži se da on zapravo upućuje na nedužnost optuženika; dovoljno je da on *može* sugerirati nedužnost optuženika. Vijeće nadalje napominje da su dokazi iz kojih slijedi da su fizički počinitelji zločina koji se navode u Optužnici te zločine počinili motivirani osvetom ili odmazdom za zločine što su ih Srbi počinili nad hrvatskim civilima potencijalno relevantni za utvrđivanje jesu li zločini počinjeni u opsegu i u okviru provođenja UZP-a u kojem su, kako se misli, optuženi sudjelovali. Takvi dokazi mogli bi ponuditi razumnu alternativu tužiteljevim tvrdnjama u vezi sa UZP-om. Prema tome, Vijeće se uvjerilo da je Čermakova obrana *prima facie* pokazala moguću oslobađajuću narav traženog materijala. Vijeće stoga nalazi da tužiteljstvo ima obvezu prema pravilu 68 Pravilnika objelodaniti traženi materijal Čermakovoj obrani.

12. Vijeće je razmotrilo da li bi tužiteljstvo moglo biti razriješeno dužnosti da objelodani javni materijal u posjedu tužiteljstva u vezi sa zločinima srpskih snaga na predmetnom području Optužnice, a koji su počinjeni između 1991. i početka operacije "Oluja". Svaki takav materijal koji potječe iz drugih predmeta pred Međunarodnim sudom dostupan je javnosti, kao i Čermakovoj obrani, na internetskoj stranici Međunarodnog suda. Čermakova je obrana, prema tome, imala mnogo mogućnosti da prouči i istraži taj materijal. Vijeće nalazi da je javni materijal na koji se referira u presudama ovog Međunarodnog suda poznat i dostupan Čermakovoj obrani uz primjenu dužne revnosti, pa se prema tome tužiteljstvo razrješava dužnosti objelodanjivanja tog materijala. Međutim, kada je riječ o materijalu koji nije javan i

Prijevod

na koji se ne referira u presudama ovog Međunarodnog suda, tužiteljstvo mora obavijestiti Čermakovu obranu o postojanju oslobađajućeg materijala i osigurati joj sredstva za koja se može pretpostaviti da će joj omogućiti pristup tom materijalu.³⁸ Osim toga, Vijeće napominje da, iako je pravilo 68 Pravilnika podložno pravilu 70 Pravilnika, tužiteljstvo ne može biti razriješeno obveze da prema pravilu 68 objelodani potencijalno oslobađajući materijal, ako nije, u skladu s pravilom 68(iii), poduzelo razumno moguće korake da od izvora informacije pribavi pristanak da se taj materijal objelodani.

13. Vijeće napominje da kod tužiteljstva postoji bojazan da bi potraga za traženim materijalom i njegovo objelodanjivanje predstavljali gubitak vremena i sredstava, imajući u vidu da tužiteljstvo ne spori činjenice koje Čermakova obrana želi dokazati preko traženog materijala. Vijeće nadalje prihvaća da bi to objelodanjivanje Čermakovoj obrani moglo pomoći pri detaljnijem utvrđivanju eventualnog postojanja dokaza koji bi potencijalno potkrijepili tezu o osveti i mogli poslužiti obrani u pripremi izvođenja dokaza, ili možda u formuliranju nekih činjenica oko kojih bi se ona mogla sporazumjeti s tužiteljstvom. Vijeće potiče strane da se u odgovarajućem trenutku angažiraju na postupku koji bi doveo do podnošenja usuglašanih činjenica po tom pitanju. Međutim, takav postupak je neovisan o obvezi objelodanjivanja prema pravilu 68 Pravilnika. Kao što je gore navedeno, Žalbeno vijeće koje je iznijelo stav da je potencijalni teret za tužiteljstvo u smislu obima materijala koji se treba objelodaniti, kao i napora koji valja uložiti kako bi se utvrdilo je li materijal oslobađajući, sekundaran u odnosu na fundamentalnu važnost objelodanjivanja oslobađajućeg materijala i interes pravičnosti suđenja.

IV. DISPOZITIV

14. Iz gorenavedenih razloga, na osnovi pravila 54, 68 i 70 Pravilnika o postupku i dokazima, Vijeće **ODOBRAVA** Zahtjev i **NALAŽE** Tužiteljstvu da:

³⁸ Vidi predmet *Karamera*, Odluka u predmetu *Karamera*, 30. lipnja 2006., par. 13.

Prijevod

- i. objelodani Čermakovoj obrani sve materijale u posjedu tužiteljstva koji se odnose na zločine što su ih na geografskom području sektora Jug srpske snage počinile nad hrvatskim civilima od 1991. do početka operacije "Oluja";
- ii. ako je išta od tog materijala zaštićeno pravilom 70 Pravilnika o postupku i dokazima, poduzme sve razumno moguće korake da od izvora materijala na osnovi pravila 70 pribavi pristanak za objelodanjivanje materijala koji se tiče zločina što su ih na geografskom području sektora Jug počinile srpske snage nad hrvatskim civilima od 1991. do početka operacije "Oluja".

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je engleska verzija mjerodavna.

/potpis na originalu/
sudac Alphons Orié,
predsjedavajući

Dana 7. kolovoza 2009.
U Den Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]